

Petr Sokol: Rozpadne se Velká Británie?

19.května 2011
www.reflex.cz
19.05.2011

VÍTĚZSTVÍ SKOTSKÉ NÁRODNÍ STRANY v regionálních volbách, její většina ve skotském parlamentu a chystané referendum o nezávislosti Skotska mohou změnit politickou mapu Evropy. Jaké to bude mít důsledky?

Spojené království se nyní skládá z Anglie, Skotska, Walesu a Severního Irska. Ještě na počátku 20. století k němu patřilo celé Irsko, ale pak se v roce 1921 odtrhla jižní a větší část Irska. Většina Skotů zatím v průzkumech není pro odtržení. Položme si však otázku: Jak by vypadalo Skotsko po kladném hlasování o otázce nezávislosti?

Následující jednání o rozdělení by trvala poměrně dlouho. Jak napsal britský list The Independent, rozdělení státu do dvou suverénních částí by bylo velmi složitý a časově náročný proces. Pro nás může být zajímavé, že jako precedens pro podobná jednání list označil dělení Československa na přelomu let 1992 a 1993. Sporné může být zejména rozdělení státního dluhu a naopak nalezišť ropy, budoucnost vojenské základny na ostrově Clyde, kde jsou i britské jaderné rakety, a způsob vstupu Skotska do Evropské unie.

Po dojednání podmínek rozdělení by pravděpodobně následovalo období, kdy by si dosavadní britští občané mohli rozmyslet, zda si ponechají občanství zmenšené Británie, nebo přijmou pas nového státu. Složitě rozhodování by to mohlo být hlavně pro lidi pocházející ze Skotska a žijící či pracující v Anglii. Britský tisk upozornil, že do této skupiny patří třeba i bývalý labouristický premiér Gordon Brown.

SKOTSKÉ KRÁLOVSTVÍ

Nabízí se samozřejmě i otázka, jaké státní zřízení by si zvolilo samostatné Skotsko. Lze očekávat, že by nový stát měl formu království. Součástí politického tábora, jenž skotskou nezávislost podporuje, jsou sice tradičně i skotští republikáni, ale ti v něm v žádném případě nepřevažují. Skotský premiér Alex Salmond i proto otevřeně podporuje uchování monarchie, a to v čele s britským panovníkem.

Skotské království by tedy bylo v personální unii se zmenšenou Británií, a tím ve stejném postavení, jaké mají mnohá bývalá britská dominia (Kanada, Austrálie, Nový Zéland ...). Královna Alžběta by v zemi nosila titul skotská královna a změnilo by se jí jen číslování. Ve Skotsku by už nebyla Alžbětou Druhou, ale pouze "královnou Alžbětou" a její vnuk by zde po nástupu na trůn mohl vládnout jako William (Vilém) Druhý, zatímco ve "zbytkové" Británii by byl již toho jména Pátým.

Co se zdá o politice případného nového státu jisté, je, že by byl asi jedinou evropskou zemí, kde by dominovaly dvě levicové strany. V Holyroodu, jak se jmenuje podle okolního edinburského parku skotský parlament, totiž od jeho vzniku udávají střídavě tón nacionalisté z levicové Skotské národní strany a stejně tak levicoví labouristé. Právě druzí jmenovaní stojí v čele unionistů, jak se ve Skotsku říká odpůrcům samostatnosti, a tedy příznivcům zachování unie s Anglií, která funguje od roku 1707. Až za oběma levicovými stranami se nachází síla pravicových konzervativců, pro něž je Skotsko v celobritském měřítku určitou slabinou. Naopak u labouristů panuje obava, zda by bez mandátů ze Skotska ještě někdy mohli ve zbytkové Británii dosáhnout na většinu křesel.

ZEMĚ SVATÉHO ONDŘEJE

O čem je jasno, jsou případné symboly nové země. Skotsko si uchovává historickou modrou vlajku s bílým křížem patrona země svatého Ondřeje. Jako státní znak by určitě v úvahu připadal erb skotských králů s červeným lvem na žlutém poli. Také hlavní město je asi dané, protože historické hlavní město Edinburgh se sice nemůže populací a průmyslem měřit s Glasgowem, ale jako sídlo skotského parlamentu zůstává politickou metropolí země a nikdo to nezpochybňuje. Úředními jazyky by se jistě stala angličtina, kterou mluví drtivá většina občanů, a skotština (jazyk keltského původu). Otevřená zůstává otázka státní hymny. Existuje několik kandidátů, ale při utkáních skotského fotbalového a ragbyového týmu se hraje píseň Flower of Scotland (Skotská květina), jež je považována za národní hymnu. Tím se dostáváme k zajímavosti, kdy Skotsko má již dnes své reprezentace v jeho nejpopulárnějších sportech a minimálně na sportovním poli už dosáhlo určité samostatnosti. Či ji spíše vždy mělo, protože skotský fotbalový nebo ragbyový národní tým existovaly už v době, kdy se o těchto sportech na kontinentu ještě ani nevědělo.

LIBRA, NEBO EURO?

V Anglii občas mluví o Skotsku jako o zemi, která má skandinávskou úroveň veřejných služeb, ale přitom daně jako ve Spojených státech. To podle názoru mnohých Angličanů umožňuje situace, kdy do Skotska putuje každoročně z celostátního rozpočtu o několik miliard liber více, než kolik se tam vybere na daních. Mluví se o tzv. Barnettově formuli, kdy z každé libry vydané na veřejné výdaje jde deset pencí (tedy desetina) do Skotska, přestože v této části současného Spojeného království žije jen 8,3 % celkového obyvatelstva.

Skotští nacionalisté mají však na tento "anglický" názor dvě jasné odpovědi, o jejichž platnosti nepochybují. Za prvé jsou přesvědčeni, že pokud si budou vládnout sami, bude jejich vláda mnohem ekonomicky efektivnější. Za druhé jsou si jisti, že příjmy z těžby ropy budou bohatě plnit skotskou státní kasu. A pokud by nestačily příjmy z ropy, jsou tu přece ještě turismus a daně z whisky, jež tvoří značné příjmy britské ekonomiky a velký podíl na nich pochází právě z nejsevernější části současného Spojeného království.

Skotsko také nechce hrát roli světové velmoci, jak to činí Spojené království, a proto bude mít mnohem nižší náklady na obranu než "jaderná" Velká Británie s ponorkami vybavenými raketami Trident a se sítí vojenských základen po celém světě.

Pomoci by skotské ekonomice mělo i členství v Evropské unii, která má mezi skotskými politiky tradičně vyšší oblibu než v Anglii, a to zejména od doby, kdy Skotská národní strana prodělala svůj proevropský obrat. Unionisté sice rádi straší nacionalisty, že Brusel jim bude blokovat členství nebo je zařadí až na konec fronty čekatelů na členství, aby skotský příklad nepodpořil další separatistická hnutí jinde v Unii. Zastánci skotského odtržení ale bez obav odpovídají, že pokud by mělo složitě a tak říkajíc "od začátku" do Unie vstupovat Skotsko, musí stejný osud potkat i zbytkové Spojené království. Více proevropská politika Skotska by navíc mohla znamenat jeho vstup do schengenského prostoru a zavedení hraničních kontrol na nové britsko-skotské hranici. Zkušenost Irské republiky, jež sice Velkou Británii nemiluje, ale stejně s ní má otevřenou hranici, ovšem napovídá spíše o opaku.

Soběstačnost skotské ekonomiky samozřejmě souvisí i s otázkou, jakou měnu by si nová země zvolila. Ve Skotsku se připouštějí tři logické varianty: ponechání britské libry a pokračování měnové unie, vstup do eurozóny a zavedení společné evropské měny anebo třetí možnost, kdy by si Skotsko zavedlo nastalo či dočasně vlastní skotskou měnu (třeba skotskou libru). Skotský premiér Alex Salmond byl dlouhodobě zastáncem zavedení eura, ale samozřejmě s jeho krizí může nabýt na pravděpodobnosti samostatná skotská měna.

Na to, jak bude vypadat samostatné Skotsko, si budeme muset ještě nějakou dobu počkat.

(PETR SOKOL, -sok-)

TREND: EVROPA SE ŠTĚPÍ

Nejenom Spojené království Velké Británie a Severního Irska zažívá odstředivé tendence. Rozdělování států na menší tvoří v Evropě v posledních sto dvaceti letech setrvalý trend.

Dobře to je vidět na porovnání počtu států na evropském kontinentu v různých historických obdobích. V roce 1900 se na starém kontinentu rozprostíralo ještě jen "pouhých" jedenadvacet nezávislých států. První vlnu vzniku nových evropských států přinesl konec první světové války.

V roce 1920 proto Evropané žili na území již 27 státních celků a do vypuknutí druhé světové války přibýlo ještě samostatné Irsko. Doslova raketový vzestup počtu evropských států pak přinesl pád komunismu a následující rozpad bývalých komunistických federací v Sovětském svazu, Jugoslávii a Československu na počátku 90. let 20. století. Díky tomuto procesu se dnes k Evropě hlásí až 51 států včetně geograficky sporných případů Kypru, Arménie, Gruzie a Ázerbájdžánu. A to ještě nepočítáme Podněstří, jež sice deklarovalo nezávislost, ale zatím ho neuznal žádný jiný suverénní stát. Nejmladší stát na evropské mapě dnes tvoří Kosovo, které vyhlásilo nezávislost 17. února 2008 a zatím ho uznává 71 států.

Skotsko by se proto mohlo stát již 52. nezávislým evropským státem, čímž by rozdrobenost Evropy přesáhla počet států americké Unie, a to dokonce bez ohledu na to, zda někdo uznává Kosovo jako samostatný stát, nebo ne. O pozici 52. státu ale jistě se Skotskem chtějí soutěžit také separatistická hnutí v belgickém Vlámku či dosud španělském Katalánsku.

-sok-

Reflex, 20/2011